

Dombóvári János

Huszonöt éves Zemplén és Abaúj művészeti díja

a

LAVOTTA JÁNOS-DÍJ

Érdeemes újra és újra felidézni azt a reményteljes időszakot, amikor az oly hosszúra nyúlt kényszerszünet után a frissen jött intézményi szabadság, a polgárok szabad gondolata s akarata maradandó, nemes tettekben is megnyilvánulhatott. Ilyen kegyelmi állapot volt Sátoraljaújhely zenei életében az 1989 és 1992 közötti időszak, amely bármennyire hihetetlen, de a helyi zeneiskola oktató-nevelő munkáját, a térség zenei közművelődésének irányát, tartalmi pilléreit, valamint a személyes és intézményes kapcsolatok létrejöttét, minőségét évtizedekre meghatározta. Az állami zeneiskola névadásával kezdődött 1989-ben, amikor a verbunkos-szerző, hegedűvirtuóz, az első színházi karmester, házitanító Lavotta János domborműve előtt¹ Lukin tanár úr avatóbeszéde, a vonóstanárok előadásában felcsendülő első Lavotta-verbunkos, valamint az ünnepség iránt megnyilvánuló szakmai érdeklődés tudatosította igazán e sorok írójában: mennyi kihívás előtt áll az a Lavotta János Zeneiskola, amelynek 1987-ben lett választott vezetője!

Lavotta János-díj alapítása

Lavotta János halálának 170. évében az életét kutató, verbunkosait népszerűsítő, a zenei közművelődést támogató alapítvány létrehozásának gondolata kézenfekvőnek látszott, az előkészületek is ebbe az irányba indultak meg. Azonban a hegedűn és brácsán játszó intézményvezető Kovács Gáborné zongoratanár partnerével 1990-ben önálló estjüket mégis egy művészeti díj létrehozásának szándékával hirdették meg. Lukin László, a hangverseny műsorvezetője ismertette a közreműködők kezdeményezését a Lavotta János-díj létrehozására: „a történelmi Zemplén- és Abaúj településein működő művészek, e táj kultúrájának gyarapításáért fáradozók kitartó, magas színvonalú művészi munkájának-, továbbá Lavotta János életművét kutató, népszerűsítő, hagyományt teremtő és ápoló,

Dr.Máczay Gyuláné

tudományos tevékenység elismerésére.” A javaslattevők úgy gondolták, hogy van valami együttérzést, rokonszenvet keltő abban, ahogy Lavotta jó három évtizeden át házi-tanítóskodott. A Hegyközben, Bodrogeközben, Hegyalján oktató-nevelő feladatot teljesítő zenetanár, muzsikus feladata alapvetően ma sem változott: a hangszeres oktatás iránti igényeknek, továbbá a szép muzsikára nyitott közönség elvárásainak kell megfelelnie.

A díj létrehozásának gondolata a kezdeményezőkben valószínűleg azért kapott kiemelt hangsúlyt, mert a kitüntetés első várományosát – Dr.Máczay Gyuláné hegedűtanár, a zempléni hegedűsök Mária nénije – születésének közelgő kerek évfordulóján ezzel az elismeréssel kívánták köszönteni.

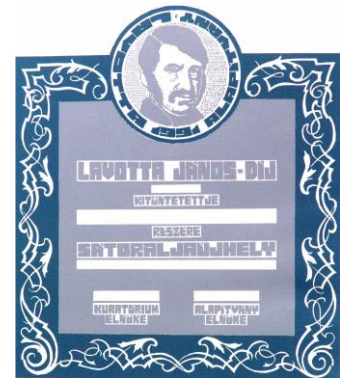
¹A fafaragás Lavotta Géza – a nemesi család Árvai ágának leszármazottja - sárospataki művész munkája

A brácsaest bevétele volt tehát az a kezdő tőke, amely az adakozás egész folyamatát elindította. A zempléni városok, községek önkormányzatainak, közművelődési intézményeinek hozzájárulása mellett magánszemélyek adományai teremtették meg az alapítvány induló tőkéjét. A közel egy éves procedúra után 1991 februárjában a Miskolci Törvényszék a volt megyeszékhely első civil szervezetét, valamint a térség máig egyetlen művészeti díjat gondozó Lavotta Alapítványt bejegyezte.

A kuratórium¹ a díj odaítélésén kívül a névadó életének kutatását, megismertetését, műveinek összegyűjtését, népszerűsítését, a Lavotta János Kamarazsenekar hangversenyének támogatásán keresztül a térség zenei közművelődésének gazdagítását, valamint a felsőfokú zenei

tanulmányokat folytató fiatalok segítségét elsődleges feladatának tekintette. Utóbbiak részére odaítélhető támogatás a Cremonából, Kónya István hegedűkészítő műhelyéből származó mesterhegedű (1994), továbbá mesterbrácsa (2000). A felbecsülhetetlen értékű hangszereket – ösztöndíjként – a térség fiatal muzikusai² kaphatták felsőfokú hangszeres tanulmányaik idejére, s ez így marad majd a jövőben is. A Lavotta János-díj mindenkorai átadását a kuratórium hangversenyhez kötötte, s a 25 év alatt ettől a szándékától – a kitüntetettek magas életkora miatt – csupán két alkalommal tért el. Rögtön az első díjátadás alkalmával a Laudáció ugyan elhangzott a nagy nyilvánosság előtt, azonban *Dr. Máczay Gyuláné* kérésére, aki noha öt évtizeden át állt színpadon is, azonban az efféle dolgokat igen szemérmesen hárította el, az elismerést³ egykori tanítványa a kuratórium elnöke, valamint titkára otthonában nyújtotta át Mária néninek.

A másik, nyilvánosságot mellőző díjátadásra 2005-ben került sor, amikor az alapítvány képviselői a 90 esztendő Papp Géza fővárosi lakásán köszöntötték a Szabolcsi Bence-díjas zenetörténészt, az egyebek mellett a verbunkos kéziratok emlékeinek kutatóját, közreadóját.

A díjat odaítélő kuratórium nem feledkezett meg a nagy elődokról sem, azokról a történelmi Zemplén- és Abaúj településeiben működött művészekről, akik a térség zenekultúrájának gyarapításáért fáradhatatlan, magas színvonalú művészi munkát végeztek. Részükre posztumusz díjat adományoztak, amelyet a hozzátartozók ünnepélyes alkalommal vehettek át. Ilyen posztumusz díjazott Asztalos Béláné (sz. Lévy Adél) zongoraművész-tanár (1992), valamint Fridl András fúvóstanár (1999). Az újhelyi zeneoktatás közel száz esztendő története szempontjából különösen Adél néni alakja meghatározó, akinek zeneakadémiai diplomáját Dohnányi Ernő kézjegye látta el.

¹Az alapítvány tiszteletbeli elnöke az iskolás éveit Abaújszántón töltö, s közel négy évtizede Cremonában hegedűkészítő műhelyt létrehozó Kónya István (Stefano Conia), a Stradivari Liuteria professzora

A kuratórium: Dombóvári János elnök, Fehérné Sulyok Éva titkár, Kaposvári Györgyné, Rusznák Miklósné
A díjat odaítélő bizottság: Lukin László elnök, Kovácsné Czingili Ágnes, Csótó László, Lavotta Géza

²Szilágyi Mária, Szabó Márta, Lieskó Tibor (hegedű), Szabó Sándor (brácsa)

³A díj tartozékai: a Lavotta Jánost ábrázoló bronzplakett díszdobozban – Borsi Antal sárospataki szobrászművész munkája valamint Csótó László királyhelmeci képzőművész díszoklevele

A két háború között működött magán-zeneiskolája a zenei élet szervezését is magára vállalta, míg nem az államosítás 1949-ben a tevékenységet a Zenepedagógiai Munkaközösség Zeneiskolájába kényszerítette. Egy évtized múlva egykori magán-zeneiskolája pedig már Állami Zeneiskolaként működött tovább, amelynek lelkileg igaz meggyötört, rövid ideig még zongoratanára volt.

A díjazottak névsorában számos olyan szakember – zenetanár, kórusvezető, karmester, képzőművész, iskolavezető – található, akik kiemelkedő, áldozatos művészi munkájukkal szolgálták, gyarapították térségünk kultúráját.¹

A kitüntetettek külön csoportját alkotják azok a művészek, zenetörténészek, akik Lavotta János életművét, valamint a magyar zenei romantika korát kutató, népszerűsítő tudományos tevékenységükkel, egyebek mellett pedig az alapítvány által szervezett zenetudományi konferenciákon elhangzott előadásaikkal a magyar zenetudományt gazdagították.

A millennium évében Lavotta János-díjban részesült *Lukin László*hoz, a tanár úr haláláig az alapítvány képviselőit, a kamarazenekart közel két évtizedes szoros szakmai kapcsolat, megtisztelő barátság kötötte. A művészeti iskola tanulmányi versenyeinek élményszámba menő zsűrizése, a kamarazenekar hangversenyeinek mély ismereteket közlő, magas színvonalú műsorvezetése, a kuratóriumban vállalt tisztsége, segítőkész hozzáállása olyan kegyelmi ajándék, amelyért Zemplén

Lukin László

Rolla János

muzsikus társadalma, zenét szerető közönsége örökké hálás lehet. Mint

ahogy a Zempléni Művészeti Napok megálmodójának, *Rolla János* hegedűművésznek, valamint az európai színvonalú programokat megvalósító Liszt Ferenc Kamarazenekar Alapítványnak is, akik Lavotta János emlékéért, továbbá a verbunkos zene zempléni hagyományát ápolva, segítve hat éven át adtak feladatot a térség egyetlen nem hivatásos együttesének. A

Lavotta János Kamarazenekart még az a megtiszteltetés is érte, hogy a sátoraljaujhelyi közönség előtt a kamarazenélés világhírű professzorával, két alkalommal is – ebből egyik 2001-ben, a Lavotta János-díj átvétele alkalmával – koncertezhetett.

Dr. Domokos Mária Szabolcsi Bence-díjas zenetörténész 2002-ben Lavotta-kutatásaival, az eredményeket zenetudományi konferenciákon ismertető előadásaival,² valamint Lavotta Jánosról írt kisonográfijával³ szolgált rá az elismerésre.

Domokos Mária

¹ Bakonyi Béla énektanár, karnagy, zenei közíró (Abaújszántó, 1993); Dombóvári János mélyhegedűtanár, a Lavotta János Művészeti Iskola igazgatója, a Lavotta János Kamarazenekar művészeti vezetője, a Lavotta Jánosról szóló monográfia szerzője (1994); Lavotta János Kamarazenekar, az első Lavotta-CD közreműködője (1995); Scholz Jenő Zeneiskola Alapítvány (Szerencs, 1996); Csehi Ferenc zenetanár, karnagy, iskolaigazgató (Sárospatak, 1997); Ujj Viktor Géza fuvolanár, karnagy, zeneszerző, a sátoraljaujhelyi Zeneiskola első igazgatója (Miskolc, 1998); Fehérné Sulyok Éva gondokatanár, a Lavotta János Művészeti Iskola igazgatóhelyettese (2003); Molnár Pál a sátoraljaujhelyi Zeneiskola egykori növendéke, a Lavotta János Kamarazenekar Magyar Verbunkos Zene-sorozat három CD-jének karmestere, zeneszerző, igazgató (Rastatt-Németország, 2004); Szatmári György oboatanár, karnagy, a sátoraljaujhelyi Zeneiskola volt igazgatója (2006); Pecze János képzőművész-tanár, igazgató (Gönc, 2012); Majorosné Hódossy Ilona középiskolai énektanár, a sátoraljaujhelyi Intervox Kórus művészeti vezetője (2013); Csótó László képzőművész-tanár (Királyhelmec, 2014); Korolenkó Ilona hegedűtanár, karmester, az Ungvári Szólisták Kamarazenekara művészeti vezetője (Ungvár, 2015)

² Lavotta János színpadi kísérezeneje, Lavotta János Homoródi nótája

³ MAGYAR ZENESZERZŐK 6. Mágus Kiadó Budapest, 1999

Dr. Bónis Ferenc még 2000-ben, a gyulai Erkel Ferenc Társaság elnökeként azzal a szándékkal kereste meg a Lavotta Alapítvány kuratóriumát, hogy felkérje elnökét, a hagyományos Erkel-konferencián az eddig elért eredményeket egy előadás keretében mutassa be. A sikeres bemutatkozást ezután több meghívás követte, amelyeken a kuratórium elnöke már Lavotta-kutatásainak eredményét osztotta meg hallgatóságával. Az egyre gyümölcsözőbb kapcsolat számos zenetörténeti jelentőségű eseményben is megnyilvánult.

Bónis Ferenc

Egyik ilyen jelentős alkalom volt Tállyán, Lavotta bronz domborművének¹ leleplezése 2002-ben, amelyet az Erkel Ferenc Társaság helyezett el annak a patikának utcai homlokzatán, ahol a már nagybeteg verbunkos-szerző élete bevégeztetett. Pár évvel később a Széchenyi-díjas zenetudós, az általa indított és szerkesztett-vezetett 16. történelmi hangversenyen való közreműködésre kérte fel a Lavotta János Kamarazenekart. A gyulai hangversenyt a Városháza díszterméből 2005. március 15-én a Bartók Rádió élő adásban közvetítette.²

A fentiekén kívül Bónis professzor a hét zenetudományi konferencia közül ötnek volt előadója és a szervező kuratóriumot szakmai tanácsaival napjainkban is segíti. A Lavotta Alapítvány kuratóriuma a zenetudományok doktora iránti nagyrabecsülését 2007-ben a Lavotta János-díj odaítélésével fejezte ki.

A Lavotta János Szimfonikus Zenekar fennállásának 50. évfordulójára készült, amikor a művészeti vezető Scholcz Péter karmestert, a Hollandiában élő gordonművészt, Mosonyi-kutatót, a magyarrá lett zeneszerző miséinek megtalálóját kérte föl a jubileumi hangverseny³ dirigálására. A kuratórium a Lavotta János-díjat 2009-ben a széphalmi zenetudományi konferenciák előadójaként is részt vevő művészeknek nyújtotta át.

Scholcz Péter

A zenekultúra mecénása

Milliókban is mérhető mindazon eszmei érték, amelyet a Lavotta Alapítvány a negyedszázad során megalkotott. Az eddig huszonegy alkalommal odaítélt díj mellett szervezője a Lavotta emléket tudományos igénnyel ápoló zenetudományi konferenciáknak.

¹A dombormű Kiss György Munkácsy-díjas szobrászművész munkája

²Elhangzott művek:

Lavotta: Homoródi nóta

Csermák: Hat magyar tánc

Mosonyi: Zongoraverseny (e-moll); közreműködött: Kassai István

Farkas: Régi magyar táncok

Weiner: I. divertimento

Müller-Allaga: Damjanich induló

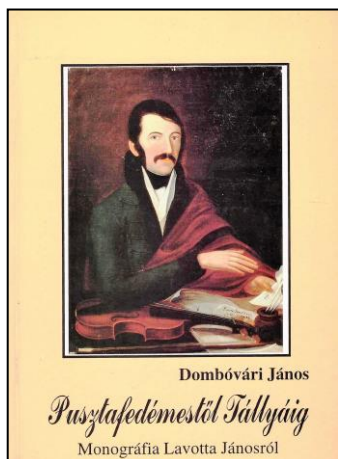
Vezényelt: Molnár Pál

³Elhangzott művek:

Farkas: Aria e Rondo all' ungherese

Mosonyi: VII. vonósnégyes zenekari változata

Dvorak: Gordonkaverseny (h-moll); közreműködött: Dombóvári Zsolt

Az 1990 és 2015 között Sátoraljaújhelyen, Széphalmon, Tállyán megrendezett hét rendezvény előadásai¹ a magyar zenetörténet egy-egy kiemelkedő, jubiláló személyiségét, eseményét, zeneművek elemzését Lavottától Farkas Ferencig reprezentálták. További jellegzetessége ezeknek a konferenciáknak, hogy a kerek születési évfordulók lehetőséget adtak meghívott díszvendégek² köszöntésére is.

Az alapítvány kiadványok megjelenését képzőművészeti alkotások létrehozását is elősegítette. A Lavotta-monográfia³ mellett a „magyar Orpheus” mellszobrának⁴, valamint a nemesi család fából faragott címerének⁵ megalkotásához nyújtott anyagi fedezetet.

Az első Lavotta-CD megjelenése (1995)

óta gondozója a kamarazenekar Magyar Verbunkos Zene sorozatának⁶ s legfőbb támogatója a lemezek megjelenésének.

Nem utolsó sorban pedig az alapítvány gondoskodott a Lavotta János Kamarazenekar hölgy, valamint férfi tagjainak a történelmi muzsikához illő, reformkori egyenruhájáról (2003) is, amely különösen fesztiválokon, külföldi fellépések során az együttes sikeréhez minden bizonnyal hozzájárul.

Napjainkban az alapítvány feladatait teljes körűen jogutódja, a

Lavotta János Kamarazenekar

kamarazenekar művészeti vezetője által 2006-ban alapított Lavotta János Kamarazenekar Alapítvány vette át s változatlan célokkal viszi tovább.⁷

Csak remélni lehet, és szívből kívánjuk is, hogy a Dombóvári János Imre fuvolaművész vezette kuratórium az alapítvány ügyeiben – Lavotta János-díj, a kamarazenekar verbunkos hagyománya, konferenciák, zenei közművelődés – az újabb 25 évben is sikeresen,

eredményesen folytatja mindazt, ami miatt egyes zenetörténészek sátoraljaújhelyi Lavotta-mozgalmat emlegetnek.

¹Agócs Gergely, Andriój Karpyak, Barsi Ernő, Bónis Ferenc, Csáky Imre, Dombóvári János, Domokos Mária, Elek Szilvia, Erkel Tibor, Eősze László, Fehér Éva, Fehér József, Gombos László, Horkay Tamás, Ittész Mihály, Kassai István, Legány Dezső, Papp Géza, Pethő Csilla, Rakos Miklós, Réti Zoltán, Scholcz Péter, Sziklavári Károly, Tátrai Zsuzsanna, Timár Sándor, Tusnád László

²Rolla János (2004)

Bónis Ferenc (2007-ben és 2012-ben)

Erkel Tibor (2010)

Szőnyi Erzsébet (2015)

³Dombóvári János: Pusztafedémestől Tállyáig. Monográfia Lavotta Jánosról
Szent Maximilian Könyvkiadó, Miskolc, 1994

⁴Lavotha Géza szobrászművész alkotása (műkő, 1994)

⁵Égerházi László szobrászművész alkotása (fa, 2004)

⁶A további nyolc verbunkos CD megjelenésének éve: 2000, 2004, 2005, 2006., 2010, 2012, 2015, 2016

⁷A Lavotta Alapítvány további törvényes működése a tucatnyi tagot számláló alapítói közgyűlés összehívásának ismétlődő kudarcai miatt már nem volt fenntartható.

